

Mihai Suian

**Metode speciale
de supraveghere sau cercetare**

Cuprins

Prefață	XVII
Abrevieri	XIX
Titlul I. Aspecte preliminare	1
Capitolul I. Necesitatea studierii tehnicilor speciale de investigare a infracțiunilor	1
Capitolul II. Definiția tehnicilor speciale de investigare și caracteristicile generale ale acestora.....	3
Secțiunea 1. Noțiunea de „tehnici speciale de investigare a infracțiunilor”	3
Secțiunea a 2-a. Importanța reglementării legale a tehnicilor speciale de investigare.....	7
Secțiunea a 3-a. Caracterul secret al tehnicilor speciale de investigare	10
Secțiunea a 4-a. Restrângerea drepturilor fundamentale ale persoanei – caracteristică a tehnicilor speciale de investigare.....	12
Titlul II. Compatibilitatea utilizării tehnicilor speciale	17
Capitolul I. Dreptul la viață privată.....	17
Capitolul II. Libertatea de exprimare.....	25
Capitolul III. Secretul corespondenței	30
Capitolul IV. Dreptul la domiciliu	35
Capitolul V. Dreptul la un proces echitabil	39
Titlul III. Regimul metodelor speciale de supraveghere prevăzute de Codul de procedură penală	45
Capitolul I. Condiții necesare pentru obținerea autorizării.....	45
Secțiunea 1. Începerea urmăririi penale – condiție prealabilă autorizării supravegherii tehnice	45
Secțiunea a 2-a. Suspiciunea rezonabilă privind săvârșirea ori pregătirea săvârșirii unei infracțiuni.....	47
§1. Noțiunea de „suspiciune rezonabilă”	47
§2. Problema desfășurării unei urmăririi penale proactive	51
§3. Infracțiunile pentru a căror urmărire se poate încuviința supravegherea tehnică.....	51
§4. Efectele schimbării încadrării juridice a faptei.....	53
Secțiunea a 3-a. Proportionalitatea măsurii luate cu restrângerea drepturilor persoanei.....	54
Secțiunea a 4-a. Subsidiaritatea (imposibilitatea obținerii probelor prin folosirea altor procedee probatorii)	60
Secțiunea a 5-a. Autorizarea supravegherii tehnice a persoanei vătămate, la cererea acesteia.....	62
Capitolul II. Aspecte procedurale privind autorizarea metodelor speciale de supraveghere tehnică	64
Secțiunea 1. Propunerea autorizării folosirii metodelor speciale de supraveghere tehnică.....	64

Secțiunea a 2-a. Autorizarea folosirii metodelor speciale de supraveghere sau cercetare de către judecătorul de drepturi și libertăți	68
Secțiunea a 3-a. Autorizarea folosirii metodelor speciale de supraveghere sau cercetare de către procuror.....	72
Capitolul III. Punerea în executare a metodelor de supraveghere tehnică	80
Secțiunea 1. Organele care pot pune în executare supravegherea tehnică	80
Secțiunea a 2-a. Consecințele Deciziei Curții Constituționale nr. 51/2016 privind punerea în executare a supravegherii tehnice	84
Secțiunea a 3-a. Încetarea supravegherii tehnice înainte de expirarea mandatului	90
Secțiunea a 4-a. Arhivarea datelor rezultate din măsurile de supraveghere tehnică.....	92
Secțiunea a 5-a. Conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică	95
Capitolul IV. Semnarea, verificarea și certificarea electronică a datelor realizate din supravegherea tehnică	98
Secțiunea 1. Scopul semnării electronice a rezultatelor activităților de supraveghere tehnică.....	98
Secțiunea a 2-a. Noțiuni legislative și tehnice privind „certIFICATELE DIGITALE” și „SEMNĂTURA ELECTRONICĂ”	98
Secțiunea a 3-a. Autenticitatea electronică a rezultatelor activităților de supraveghere tehnică.....	102
Capitolul V. Consemnarea activităților de supraveghere tehnică.....	105
Secțiunea 1. Natura datelor și informațiilor rezultate din activitățile de supraveghere tehnică.....	105
Secțiunea a 2-a. Consemnarea activităților de supraveghere tehnică	107
§1. Organul competent	108
§2. Selectarea rezultatelor activităților de supraveghere tehnică	109
§3. Consemnarea activităților realizate și conținutul procesului-verbal de consemnare a rezultatelor activităților de supraveghere tehnică	112
Secțiunea a 3-a. Redarea și certificarea convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor interceptate și înregistrate.....	114
§1. Redarea integrală a convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor interceptate și înregistrate.....	115
§2. Certificarea propriu-zisă a proceselor-verbale de redare a convorbirilor, comunicațiilor și conversațiilor interceptate și înregistrate	117
Secțiunea a 4-a. Realizarea suportului digital care conține rezultatele activităților de supraveghere tehnică	118
Capitolul VI. Informarea persoanei supravegheate	122
Secțiunea 1. Dreptul persoanei supravegheate de a fi informată cu privire la măsură.....	122
Secțiunea a 2-a. Procedura informării persoanei supravegheate.....	125
Secțiunea a 3-a. Contestarea legalității supravegherii tehnice în urma Deciziei Curții Constituționale nr. 244/2017 privind neconstituționalitatea dispozițiilor art. 145 C.pr.pen.	129
Capitolul VII. Înregistrările care pot fi făcute fără autorizare	133
Capitolul VIII. Avocatul ca subiect al supravegherii tehnice.....	141
Secțiunea 1. Protejarea secretului profesional al avocatului din perspectiva Curții Europene a Drepturilor Omului	141

§1. Interceptarea comunicațiilor dintre client și avocatul său.....	143
§2. Accesul la un sistem informatic asupra avocatului și calitatea de corespondență a datelor informatice în interpretarea Curții Europene a Drepturilor Omului.....	145
§3. Supravegherea audio sau video a interacțiunilor dintre client și avocat la sediul cabinetului.....	146
§4. Supravegherea audio sau video a interacțiunilor dintre client și avocat la locul de detenție.....	147
Secțiunea a 2-a. Limitele autorizării supravegherii tehnice față de avocat în legislația națională.....	149
Capitolul IX. Valorificarea rezultatelor utilizării mijloacelor speciale de supraveghere tehnică.....	156
Secțiunea 1. Valoarea probatorie a mijloacelor de probă rezultate din supravegherea tehnică.....	156
Secțiunea a 2-a. Utilizarea în altă cauză a materialului probatoriu rezultat din supraveghere tehnică.....	159
Secțiunea a 3-a. Contestarea legalității administrării probelor obținute prin supravegherea tehnică.....	163
§1. Contestarea legalității supravegherii tehnice în camera preliminară.....	164
§2. Contestarea legalității supravegherii tehnice în cursul judecății în primă instanță și în apel.....	165
Secțiunea a 4-a. Sancțiunile procesuale în cazul obținerii probelor în mod nelegal.....	166
§1. Nulitatea absolută a măsurilor de supraveghere tehnică.....	169
§2. Nulitatea relativă a măsurilor de supraveghere tehnică.....	173
§3. Efectele constatării nulității supravegherii tehnice.....	174
Capitolul X. Concluzii.....	177
Titlul IV. Interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță	181
Capitolul I. Aspecte generale.....	181
Secțiunea 1. Utilitatea metodei de supraveghere tehnică.....	181
Secțiunea a 2-a. Interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură penală.....	186
Secțiunea a 3-a. Forma actuală a interceptării comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță.....	188
Capitolul II. Autorizarea interceptării comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță.....	193
Secțiunea 1. Condițiile legale pentru autorizarea interceptării comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță.....	193
Secțiunea a 2-a. Autorizarea interceptării comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță.....	196
Capitolul III. Punerea în executare a interceptării comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță.....	200
Secțiunea 1. Particularități privind punerea în executare a interceptării comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță.....	200
Secțiunea a 2-a. Modalități de realizare a interceptării comunicațiilor ori a altor mijloace de comunicare la distanță.....	202

§1. Interceptarea comunicațiilor în sistem centralizat	202
§2. Interceptarea comunicațiilor prin dispozitive mobile tip Stingray	203
Capitolul IV. Problema protocoalelor de cooperare	205
Secțiunea 1. Conflictul de natură constituțională constat prin Decizia nr. 26/2019 a Curții Constituționale privind încheierea de către Ministerul Public și Serviciul Român de Informații a unor protocoale de colaborare.....	205
Secțiunea a 2-a. Protocoalele de cooperare dintre organele de urmărire penală și serviciile de informații.....	210
§1. Protocolul privind organizarea cooperării între Serviciul Român de Informații și Parchetul Național Anticorupție din 28.01.2003	211
§2. Nota anexă din 02.03.2004 la Protocolul privind organizarea cooperării între Serviciul Român de Informații și Parchetul Național Anticorupție din 29.01.2003	212
§3. Protocolul de cooperare dintre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Serviciul Român de Informații pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin în domeniul securității naționale din 30.06.2005.....	213
§4. Protocolul de cooperare dintre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Serviciul Român de Informații pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin în domeniul securității naționale din 04.02.2009.....	215
§5. Protocolul privind organizarea cooperării între Serviciul Român de Informații și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin, potrivit legii, din 08.12.2016.....	217
§6. Protocolul de cooperare dintre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Departamentul de Informații și Protecție Internă a Ministerului Afacerilor Interne din 07.08.2015.....	219
Capitolul V. Stadiul actual al reglementării punerii în executare a interceptării comunicațiilor	221
Capitolul VI. Concluzii	226
Titlul V. Accesul la un sistem informatic.....	227
Capitolul I. Aspecte generale.....	227
Capitolul II. Autorizarea accesului la un sistem informatic.....	236
Secțiunea 1. Condițiile legale pentru autorizarea accesului la un sistem informatic	236
Secțiunea a 2-a. Autorizarea accesului la un sistem informatic de către judecătorul de drepturi și libertăți.....	239
Secțiunea a 3-a. Autorizarea provizorie a accesului la un sistem informatic de către procuror	242
Capitolul III. Punerea în executare a accesului la un sistem informatic	245
Secțiunea 1. Organele competente să pună în executare accesul la un sistem informatic	245
Secțiunea a 2-a. Competența teritorială de realizare a accesului la un sistem informatic	248
Secțiunea a 3-a. Modalități de realizare a accesului la un sistem informatic	254
§1. Accesul direct la un sistem informatic	254
§2. Accesul la distanță	257

Capitolul IV. Distincțiile dintre accesul la un sistem informatic, procedeele probatorii comune și alte metode speciale de supraveghere sau cercetare	259
Secțiunea 1. Predarea obiectelor, înscrisurilor sau a datelor informatice și accesul la un sistem informatic.....	259
Secțiunea a 2-a. Interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță și accesul la un sistem informatic	261
Secțiunea a 3-a. Supravegherea video, audio sau prin fotografiere și accesul la un sistem informatic	262
Secțiunea a 4-a. Percheziția informatică și accesul la un sistem informatic	263
Capitolul V. Concluzii	266
Titlul VI. Supravegherea video, audio sau prin fotografiere	267
Capitolul I. Aspecte generale.....	267
Secțiunea 1. Utilitatea metodei speciale de supraveghere	267
Secțiunea a 2-a. Supravegherea video, audio sau prin fotografiere înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură penală	269
Secțiunea a 3-a. Forma actuală a supravegherii video, audio sau prin fotografiere	270
Secțiunea a 4-a. Noțiunea de „spațiu privat” în contextul metodei speciale de supraveghere.....	273
Secțiunea a 5-a. Clasificarea supravegherii video, audio sau prin fotografiere.....	275
Capitolul II. Autorizarea supravegherii video, audio sau prin fotografiere	277
Secțiunea 1. Condiții legale pentru autorizarea supravegherii video, audio sau prin fotografiere	277
Secțiunea a 2-a. Autorizarea supravegherii video, audio sau prin fotografiere în spații publice	279
Secțiunea a 3-a. Autorizarea supravegherii video, audio sau prin fotografiere în spații private.....	281
Capitolul III. Punerea în executare a supravegherii video, audio sau prin fotografiere	285
Secțiunea 1. Particularități privind punerea în executare a supravegherii video, audio sau prin fotografiere	285
Secțiunea a 2-a. Modalități de realizare a supravegherii video, audio sau prin fotografiere	286
§1. Supravegherea ambientală a unui spațiu privat	286
§2. Înregistrări ambientale realizate de un investigator sub acoperire sau un colaborator	287
§3. Supravegherea prin intermediul accesului la un sistem informatic	288
§4. Înregistrări ambientale realizate de o parte sau de o altă persoană.....	288
§5. Înregistrări ale spațiilor publice	289
§6. Filajul	291
Capitolul IV. Distincțiile dintre supravegherea video, audio sau prin fotografiere și alte metode speciale.....	292
Secțiunea 1. Interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță.....	292
Secțiunea a 2-a. Accesul la un sistem informatic.....	293
Secțiunea a 3-a. Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice	293
Capitolul V. Concluzii	295

Titlul VII. Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice	297
Capitolul I. Aspecte generale.....	297
Secțiunea 1. Utilitatea metodei speciale de supraveghere	297
Secțiunea a 2-a. Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură penală	298
Secțiunea a 3-a. Forma actuală a localizării sau urmării prin mijloace tehnice	300
Capitolul II. Particularitățile autorizării localizării și urmării prin mijloace tehnice.....	302
Capitolul III. Particularitățile punerii în executare a localizării și urmării prin mijloace tehnice	304
Secțiunea 1. Organul care va pune în executare măsura	304
Secțiunea a 2-a. Consemnarea activităților rezultate din localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice	305
Secțiunea a 3-a. Localizarea prin intermediul telefonului mobil.....	306
Secțiunea a 4-a. Localizarea prin dispozitive atașate asupra persoanei sau obiectului	307
Capitolul IV. Concluzii.....	310
Titlul VIII. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane.....	311
Capitolul I. Aspecte generale.....	311
Secțiunea 1. Utilitatea reglementării metodei speciale de cercetare a obținerii datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane.....	311
Secțiunea a 2-a. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură penală	313
Secțiunea a 3-a. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane, prevăzută de Codul de procedură penală de la forma adoptată de Parlament până la forma în vigoare	315
Capitolul II. Natura juridică a metodei speciale de cercetare.....	318
Capitolul III. Persoanele care pot fi chemate să comunice date privind tranzacțiile financiare ale unei persoane	320
Secțiunea 1. Instituțiile de credit.....	320
Secțiunea a 2-a. Entitățile financiare	321
Secțiunea a 3-a. Agenția Națională de Administrare Fiscală	324
Secțiunea a 4-a. Persoanele fizice.....	326
Capitolul IV. Corelația dintre obținerea de date privind situația financiară a unei persoane și obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane.....	328
Capitolul V. Condițiile legale pentru autorizarea metodei speciale de cercetare	330
Capitolul VI. Procedura autorizării obținerii datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane.....	334
Secțiunea 1. Autorizarea măsurii de către judecătorul de drepturi și libertăți	334
Secțiunea a 2-a. Autorizarea provizorie a măsurii de către procuror	338
Capitolul VII. Punerea în executare a metodei speciale de cercetare	341
Secțiunea 1. Transmiterea mandatului și obligațiile instituției solicitate	341
Secțiunea a 2-a. Informațiile și înscrisurile care pot fi transmise de entitățile financiare.....	342
Secțiunea a 3-a. Informarea persoanei supuse metodei speciale de cercetare.....	345
Capitolul VIII. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale avocatului	347
Capitolul IX. Concluzii	352

Titlul IX. Obținerea de date privind situația financiară a unei persoane.....	353
Capitolul I. Aspecte generale.....	353
Secțiunea 1. Utilitatea reglementării metodei speciale de cercetare a obținerii de date privind situația financiară a unei persoane	353
Secțiunea a 2-a. Introducerea obținerii de date privind situația financiară a unei persoane prin Legea de punere în aplicare a Codului de procedură penală.....	355
Capitolul II. Procedura autorizării obținerii de date privind situația financiară a unei persoane.....	357
Capitolul III. Punerea în executare a obținerii de date privind situația financiară a unei persoane.....	360
Capitolul IV. Concluzii.....	362
Titlul X. Obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului	363
Capitolul I. Aspecte generale.....	363
Secțiunea 1. Obținerea datelor de trafic și de localizare de la intrarea în vigoare a Codului de procedură penală până la Decizia Curții Constituționale nr. 440/2014 privind neconstituționalitatea Legii nr. 82/2012	363
Secțiunea a 2-a. Forma în vigoare a metodei speciale a obținerii datelor de trafic și localizare.....	367
Secțiunea a 3-a. Utilitatea reglementării metodei speciale de cercetare a obținerii datelor de trafic și de localizare.....	372
Capitolul II. Noțiunile de „furnizori”, „date de trafic” și „date de localizare”	376
Secțiunea 1. Persoanele care pot fi chemate să comunice date de trafic și localizare.....	376
Secțiunea a 2-a. Datele de trafic	377
Secțiunea a 3-a. Datele de localizare.....	380
Capitolul III. Importanța deciziilor Curții de Justiție a Uniunii Europene și ale Curții Constituționale în aplicabilitatea metodei speciale de cercetare	382
Secțiunea 1. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene în cauza Digital Rights Ireland și alții pentru invalidarea Directivei 2006/24/CE privind reținerea și stocarea datelor cu caracter personal în contextul comunicațiilor electronice	382
Secțiunea a 2-a. Decizia Curții Constituționale nr. 440/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 82/2012 (Legea retenției datelor).....	384
Secțiunea a 3-a. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene în cauzele reunite C-203/15 și C-698/15, Tele2 Sverige AB, Secretary of State for the Home Department și alții, privind imposibilitatea folosirii Directivei 2002/58/CE în vederea reținerii datelor privind comunicațiile electronice	387
Capitolul IV. Condițiile legale pentru autorizarea metodei speciale	390
Capitolul V. Procedura autorizării obținerii datelor de trafic și de localizare.....	394
Capitolul VI. Punerea în executare a obținerii datelor de trafic și de localizare	397
Secțiunea 1. Transmiterea mandatului și obligația de confidențialitate a furnizorului solicitat.....	397
Secțiunea a 2-a. Transmiterea datelor de trafic și de localizare	397
Secțiunea a 3-a. Informarea persoanei supuse metodei speciale de cercetare.....	398
Capitolul VII. Concluzii.....	399

Titlul XI. Reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale	401
Capitolul I. Aspecte generale și istorice	401
Capitolul II. Noțiunea de „trimiteri poștală” și reglementarea activității de poștă în România	407
Capitolul III. Corelația dintre reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale și alte procedee probatorii.....	411
Capitolul IV. Natura măsurii	414
Capitolul V. Condițiile legale pentru autorizarea reținerii, predării și percheziționării trimiterilor poștale.....	416
Capitolul VI. Procedura autorizării reținerii, predării și percheziționării trimiterilor poștale	419
Capitolul VII. Punerea în executare a reținerii, predării și percheziționării trimiterilor poștale	423
Capitolul VIII. Reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale ale unui avocat.....	426
Capitolul IX. Concluzii	429
Titlul XII. Utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor	431
Capitolul I. Aspecte generale.....	431
Capitolul II. Condițiile legale pentru autorizarea utilizării investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor	434
Capitolul III. Procedura de autorizare a utilizării investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor	439
Capitolul IV. Obținerea probelor în procesul penal prin intermediul investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor	445
Secțiunea 1. Încuviințarea folosirii dispozitivelor tehnice pentru a obține fotografii sau înregistrări audio și video.....	446
Secțiunea a 2-a. Audierea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor.....	453
Secțiunea a 3-a. Participarea autorizată la anumite activități.....	458
Capitolul V. Activitățile specifice investigatorilor sub acoperire și colaboratorilor.....	462
Secțiunea 1. Investigatorul sub acoperire, colaboratorul și informatorul – noțiuni, distincții și activitate specifică.....	462
§1. Investigatorul sub acoperire	462
§2. Colaboratorul	465
§3. Informatorul	468
Secțiunea a 2-a. Recrutarea și motivarea colaboratorilor și informatorilor.....	470
§1. Recrutarea colaboratorilor și informatorilor.....	470
§2. Motivarea colaboratorilor și informatorilor.....	474
2.1. Reținerea unei cauze de nepedepsire sau a unei cauze de reducere a pedepsei.....	475
2.2. Bani ca motivație a colaboratorilor și informatorilor	478
2.3. Frica.....	479
2.4. Răzbunarea.....	480
2.5. Remușcările ca factor motivant.....	480
2.6. Altruismul	480
2.7. Colaboratorii și informatorii motivați de ego-ul personal	481
2.8. Colaboratorii și informatorii motivați de simțul civic	481

Capitolul VI. Măsurile de protecție a investigatorilor sub acoperire, a colaboratorilor și informatorilor	482
Capitolul VII. Concluzii.....	488
Titlul XIII. Participarea autorizată la anumite activități.....	489
Capitolul I. Aspecte generale.....	489
Secțiunea 1. Utilitatea reglementării metodei speciale de cercetare a participării autorizate la anumite activități	489
Secțiunea a 2-a. Participarea autorizată la anumite activități sub imperiul Codului de procedură penală anterior și a legislației speciale.....	491
Secțiunea a 3-a. Participarea autorizată la anumite activități de la momentul adoptării Codului de procedură penală până la forma în vigoare	493
Capitolul II. Condițiile legale pentru autorizarea metodei speciale de cercetare.....	495
Capitolul III. Procedura autorizării participării autorizate la anumite activități	499
Capitolul IV. Punerea în executare a participării autorizate la anumite activități.....	502
Capitolul V. Provocarea infracțiunii.....	504
Secțiunea 1. Considerații generale.....	504
Secțiunea a 2-a. Condițiile de existență a provocării infracțiunii din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului	507
Capitolul VI. Concluzii	511
Titlul XIV. Livrarea supravegheată.....	513
Capitolul I. Aspecte generale.....	513
Secțiunea 1. Utilitatea reglementării metodei speciale a livrării supravegheate.....	513
Secțiunea a 2-a. Livrarea supravegheată în legi speciale înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură penală	516
Secțiunea a 3-a. Livrarea supravegheată în Codul de procedură penală	519
Capitolul II. Natura juridică a livrării supravegheate	521
Capitolul III. Condițiile legale pentru autorizarea livrării supravegheate	523
Secțiunea 1. Condiții generale pentru autorizarea măsurii.....	523
Secțiunea a 2-a. Condiții speciale în cazul livrării supravegheate naționale.....	526
Secțiunea a 3-a. Condiții speciale în cazul livrării supravegheate transfrontaliere.....	527
Capitolul IV. Procedura de autorizare a livrării supravegheate	529
Capitolul V. Punerea în aplicare a livrării supravegheate	533
Secțiunea 1. Procedura punerii în aplicare a livrării supravegheate	533
Secțiunea a 2-a. Organele care pot fi chemate să pună în aplicare livrarea supravegheată.....	536
§1. Poliția Română	536
§2. Autoritatea Vamală	537
§3. Colaboratorii autorizați de procuror	538
Capitolul VI. Concluzii	539
Titlul XV. Tehnici speciale de investigare prevăzute de legea specială	541
Capitolul I. Aspecte generale.....	541
Secțiunea 1. Noțiunea de „securitate națională”	541
Secțiunea a 2-a. Utilitatea reglementării tehnicilor speciale de investigare privind securitatea națională.....	545

Secțiunea a 3-a. Organele cu competențe în domeniul securității naționale.....	548
§1. Serviciul Român de Informații.....	549
§2. Serviciul de Informații Externe.....	551
§3. Serviciul de Protecție și Pază.....	552
§4. Ministerul Apărării Naționale – Direcția Generală de Informații a Apărării.....	553
§5. Ministerul Afacerilor Interne – Direcția Generală de Protecție Internă.....	554
§6. Ministerul Justiției – Direcția Generală de Protecție și Anticorupție.....	555
Secțiunea a 4-a. Activitățile specifice culegerii de informații prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	556
§1. Activitățile specifice culegerii de informații care nu presupun restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.....	557
§2. Activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.....	559
Capitolul II. Aspecte procedurale privind autorizarea tehnicilor speciale de investigare prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	565
Secțiunea 1. Condițiile legale pentru autorizarea tehnicilor speciale care constituie activități specifice culegerii de informații.....	565
Secțiunea a 2-a. Formularea propunerii de autorizare.....	568
Secțiunea a 3-a. Autorizarea tehnicilor speciale de investigare prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	572
Secțiunea a 4-a. Punerea în executare a mandatului emis în baza Legii nr. 51/1991.....	576
Capitolul III. Valorificarea rezultatelor utilizării tehnicilor speciale prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	579
Secțiunea 1. Valoarea probantă a rezultatelor utilizării tehnicilor speciale prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	579
Secțiunea a 2-a. Contestarea legalității și temeiniciei utilizării tehnicilor speciale prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	583
§1. Informarea persoanei supuse unei tehnici speciale de investigare prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	583
§2. Contestarea întrebuintării tehnicilor speciale de investigare prevăzute de Legea nr. 51/1991.....	586
Capitolul IV. Concluzii.....	590
Bibliografie selectivă.....	593
Index tematic.....	613

Capitolul VIII

Avocatul ca subiect al supravegherii tehnice

Secțiunea 1. Protejarea secretului profesional al avocatului din perspectiva Curții Europene a Drepturilor Omului

Dreptul unei persoane de a obține asistență juridică constituie fundamentul respectării drepturilor omului în contextul unei societăți democratice, prin rolul lor în apărarea justițiabililor. Astfel, interacțiunea dintre client și avocatul său în cadrul unei asistențe juridice cade sub imperiul art. 8 Conv.EDO privind dreptul la viață privată, întrucât astfel de interacțiuni au rolul de a permite persoanei să ia decizii informate asupra vieții sale. Comunicându-se adesea informații cu caracter intim, cu caracter personal sau probleme delicate, persoana care consultă un avocat trebuie să se aștepte ca interacțiunile sale să rămână confidențiale¹. Secretul profesional a fost considerat ca fiind fundamentul relației și încrederii dintre avocat și clientul său².

Secretul profesional al avocatului trebuie să fie analizat din două perspective ce țin de respectarea dreptului la viață privată: *i)* obligația pozitivă a statului de a reglementa în sarcina avocatului obligația păstrării secretului profesional și *ii)* obligația statului de a proteja secretul profesional al avocatului față de ingerința unor terțe persoane, inclusiv a statului.

Prima problemă, cea a reglementării obligației păstrării secretului profesional, nu face obiectul prezentei lucrări, de altfel legislația națională prevăzând obligația păstrării secretului profesional de către avocat, cu includerea unor sancțiuni pentru încălcarea acestei obligații. Obligația păstrării secretului profesional se impune avocaților ca o datorie care decurge din funcția lor de apărare, fiind generală și absolută și însoțită de o garanție de confidențialitate cu privire la tot ceea ce avocatul ia cunoștință de la persoana apărată sau din procesul în care acesta o apără³.

Cea de-a doua problemă, a protejării secretului profesional al avocatului față de ingerința unor alte persoane, inclusiv a statului, constituie subiectul pe care îl vom aborda, în contextul în care ingerința va fi adusă de stat. Unul dintre elementele esențiale într-o apărare efectivă din partea avocatului este să se permită comunicarea deschisă și neîngrădită dintre acesta și client, cu respectarea principiului confidențialității informațiilor, aceasta constituind o importantă garanție a dreptului la apărare⁴.

Prezenta lucrare nu urmărește să stabilească situații în care un particular va lua măsuri care încalcă secretul profesional al avocatului, astfel de ingerințe nefiind permise și, prin modalitatea concretă de desfășurare, pot constitui și infracțiuni.

Supravegherea tehnică este un procedeu probatoriu cu caracter special și derogatoriu, trebuind să fie utilizat în situații în care probele nu pot fi obținute prin orice alt procedeu clasic

¹ CEDO, cauza *Altay c. Turcia* (nr. 2), Hotărârea din 9 iulie 2019, §49, pe hudoc.echr.coe.int

² CEDO, cauza *André ș.a. c. Franța*, Hotărârea din 24 iulie 2008, §41, pe hudoc.echr.coe.int

³ Gh. Mateuț, Unele considerații privind garantarea secretului profesional al avocatului în lumina noului Cod de procedură penală, publicat în vol. *Avocatura în România. 150 de ani în linia întâi a luptei pentru Drept* (coord. M. Livescu), Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 418.

⁴ CEDO, cauza *Apostu c. România*, Hotărârea din 6 iulie 2015, §96, pe hudoc.echr.coe.int

și numai cu respectarea proporționalității în restrângerea drepturilor și libertățile fundamentale ale persoanei. Folosirea supravegherii tehnice presupune întotdeauna o intruziune a statului în dreptul la viață privată al persoanei, această restrângere putând afecta și secretul profesional al avocatului. Caracterul tehnic al supravegherii presupune folosirea unor dispozitive apte să sprijine eforturile organelor de urmărire penală, dar permit și o descoperire automatizată, într-o oarecare măsură, a vieții private a unei persoane, care poate include și relația sa cu avocatul său.

Dreptul la păstrarea secretului profesional dintre client și avocat se va aplica atât în cazul unei conversații orale purtate cu apărătorul său, care trebuie să fie liberă și neînhibată de autoritățile statului¹, cât și în cazul corespondenței purtate cu avocatul său. În sensul acesta, în termenul de „corespondență” vor intra atât comunicările scrise transmise avocatului sau primite de la acesta, cât și apelurile telefonice ori orice alt fel de comunicări. Deși dreptul la protejarea secretului profesional este de o importanță deosebită, acesta poate cunoaște unele restrângeri, atunci când există o suspiciune rezonabilă că acest drept este exercitat abuziv sau contrar scopului său legal, putându-se proceda la verificarea corespondenței avocatului².

Întrucât prezenta secțiune analizează supravegherea tehnică a interacțiunilor cu avocatul, dar și interacțiunile avocatului, aspectele privind corespondența scrisă vor fi tratate într-o secțiune ulterioară, cu ocazia analizării măsurii speciale de cercetare a reținerii, predării și percheziționării corespondenței³.

Trebuie avut în vedere că dreptul la viața privată este afectat atât în cazul clientului, cât și în cazul avocatului. Astfel, garanția secretului profesional trebuie să fie conferită amândurora, avocatul putând fi și el afectat de o ingerință adusă prin supravegherea tehnică a comunicărilor sale. Din acest punct de vedere, trebuie să ținem seama că un avocat va avea, de regulă, mai mulți clienți ale căror cauze le va instrumenta, caz în care supravegherea tehnică a avocatului va afecta însăși exercitarea profesiei sale, provocând o intruziune în viața privată a tuturor clienților săi.

Supravegherea tehnică a avocatului ori existența unei posibilități reale de a se realiza acest lucru, precum și inexistența unor garanții cu privire la desfășurarea unei asemenea supravegheri pot conduce implicit la încălcarea art. 6 par. 3 Conv.EDO privind dreptul unei persoane la un proces echitabil. Pentru a nu exista o restrângere a unei exercitări efective a dreptului la apărare, este necesară asigurarea cadrului pentru o comunicare liberă între avocat și client, fără ca acesta din urmă să aibă vreo reticență în a comunica, în urma fricii de a fi ascultat de organele de urmărire penală.

Întrucât există mai multe ipostaze în care se poate ajunge la supravegherea tehnică a unui avocat, vom analiza, din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, cele mai des întâlnite situații, respectiv: *i*) interceptarea comunicațiilor dintre client și avocatul său; *ii*) supravegherea audio sau video a interacțiunilor dintre client și avocat la sediul cabinetului; *iii*) supravegherea audio sau video a interacțiunilor dintre client și avocat la locul de detenție.

¹ CEDO, cauza *Campbell c. Marea Britanie*, Hotărârea din 25 martie 1992, §46, pe *hudoc.echr.coe.int*

² *Ibidem*, §48 și §52. În cauză, restrângerea a fost privită din perspectiva deschiderii corespondenței cu avocatul a unei persoane aflate în stare de detenție, Curtea recunoscând statului posibilitatea deschiderii corespondenței atunci când există suspiciuni rezonabile privind un abuz al dreptului care ar pune în pericol siguranța închisorii, a altor persoane sau ar constitui o infracțiune.

³ *V. infra*, Titlul XI, Capitolul VIII.

§1. Interceptarea comunicațiilor dintre client și avocatul său

După cum s-a stipulat de Curte în cauza *Iordachi ș.a. c. Moldova*, nu este legală interceptarea comunicațiilor unui avocat decât în măsura în care această restrângere este prevăzută de lege, în acest caz special fiind necesar ca în cuprinsul legislației să fie inserate dispoziții procesuale care să garanteze secretul profesional și să limiteze astfel de ingerințe aduse vieții private¹. Astfel, legea moldoveană nu respecta condițiile art. 8 par. 2 Conv.EDO, întrucât interzicerea interceptării comunicațiilor dintre avocat și clientul său era prevăzută numai în Legea cu privire la avocatură din 13 mai 1999, unde se stipula că „*avocatului i se garantează taina convorbirii cu clientul său și se interzice interceptarea acestora*”². Astfel, în toate cazurile, pentru a fi posibilă interceptarea comunicațiilor unui avocat, trebuie să existe dispoziții procesuale distincte și speciale față de cele comune și să se prevadă modul în care se vor putea folosi, dacă este cazul, probele din aceste interceptări, precum și reglementarea situației în care convorbirea este una accidentală (de exemplu, clientul supus măsurii își sună avocatul). Comunicațiile pot acoperi atât convorbirile telefonice, cât și pe cele prin sisteme informatice, ținând seama că toate datele informatice ce țin de activitatea avocatului sunt protejate, inclusiv metadatele³.

În contextul supravegherii tehnice prin interceptarea comunicațiilor dintre client și avocatul său, una dintre principalele decizii jurisprudențiale a fost *Kopp c. Elveția*⁴, în care domnului Kopp și societății sale de avocatură i-au fost ascultate toate convorbirile telefonice purtate prin liniile profesionale ale societății. În apărarea sa, guvernul elvețian a indicat faptul că interceptările telefonice au fost realizate în virtutea calității personale a domnului Kopp și nu aveau legătură cu activitatea sa de avocat, ci cu faptul că era soțul unui fost membru al Consiliului Federal și că, după ascultare, niciuna dintre înregistrări nu a fost folosită în cauza penală⁵.

Un alt aspect interesant care rezultă din decizia *Kopp c. Elveția* este surprinderea Curții cu privire la punerea în executare a supravegherii tehnice de către un funcționar din cadrul Poștei, fără vreo supraveghere sau control din partea vreunui organ independent (de exemplu, un judecător)⁶. Or, un asemenea funcționar nu are competența funcțională de a determina care dintre convorbirile interceptate aparțin sau nu sferei secretului profesional.

Atunci când interceptarea comunicațiilor dintre client și avocat privesc aspecte ce țin de soluționarea propriei sale cauze, nu se va putea proceda la interceptarea și înregistrarea acestora, simplul fapt că s-au realizat aceste acțiuni fiind de natură a constitui o încălcare a art. 8 Conv.EDO și de a știrbi posibilitatea realizării unei apărări efective⁷. O atare măsură nu numai că este o încălcare a secretului profesional, dar constituie o ingerință adusă dreptului la apărare, ca o componentă a dreptului la un proces echitabil, întrucât nu permite o comunicare liberă între acuzat și apărătorul său. Pentru ca o persoană care caută consiliere din partea unui avocat să se destăinuie și să își poată expune problema cât mai liber, este necesar ca aceasta să se simtă liniștită și fără nicio frică de o posibilă interceptare a sa de

¹ CEDO, cauza *Iordachi ș.a. c. Moldova*, Hotărârea din 10 februarie 2009, §50, pe [hudoc.echr.coe.int](#)

² *Ibidem*, §14.

³ C.C. Steele, Attorneys Beware: Metadata's impact on Privilege, Work Product, and the Ethical Rules, în *The University of Memphis Law Review*, vol. 25, no. 4/2005, p. 938.

⁴ CEDO, cauza *Kopp c. Elveția*, Hotărârea din 25 martie 1998, pe [hudoc.echr.coe.int](#)

⁵ *Ibidem*, §71.

⁶ *Ibidem*, §74.

⁷ CEDO, cauza *Zagaria c. Italia*, Hotărârea din 27 noiembrie 2007, §36, pe [hudoc.echr.coe.int](#)

către autoritățile statului, indiferent că utilizează o linie telefonică privată sau un sistem de videoconferință oferit de stat¹.

O situație aparține în jurisprudența Curții este posibilitatea folosirii probelor rezultate din interceptarea convorbirilor telefonice inițiate de clientul supus supravegherii tehnice cu avocatul său, din cele discutate de acesta din urmă reieșind săvârșirea de către avocat a unei infracțiuni. Astfel, în cauza *Versini-Campinchi și Crasnianski c. Franța*, Curtea a stabilit că este compatibilă cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului folosirea într-un proces penal împotriva avocatului a convorbirii interceptate între acesta și clientul său, din care să rezulte, ca pentru o primă probă, săvârșirea de către avocat a unei infracțiuni de care organele de urmărire penală nu aveau cunoștință². Această constatare a avut ca temei faptul că în legislația franceză există o prevedere expresă potrivit căreia vor putea fi redată convorbirile dintre avocat și client dacă rezultă că avocatul este implicat în săvârșirea unei infracțiuni, chiar dacă acestea nu aveau legătură cu cauza în care s-a dispus supravegherea tehnică³. Ceea ce contează într-o asemenea situație este dacă drepturile persoanei interceptate – clientul – au fost respectate, în speța arătată, Curtea constatând că discuțiile dintre acesta și avocatul său nu au fost folosite în cauza sa penală, ci au stat la baza tragerii la răspundere doar a avocatului⁴.

În ceea ce privește avocatul și folosirea împotriva sa a înregistrărilor obținute din convorbirea cu clientul său, ca urmare a existenței unui mandat de supraveghere tehnică pe numele clientului, Curtea a reținut că „această abordare este compatibilă cu jurisprudența amintită mai sus, întrucât se referă la păstrarea privilegiului de avocat-client, care se bazează pe respectarea drepturilor de apărare ale clientului, și care nu exclude transcrierea unei convorbiri între un avocat și clientul său în cadrul interceptării telefonice a celui de-al doilea, atunci când din conținutul acestei convorbiri se poate presupune participarea avocatului său la o infracțiune și în măsura în care această transcriere nu afectează drepturile de apărare ale clientului. Cu alte cuvinte, Curtea acceptă că, așa cum s-a precizat în mod restrictiv, această excepție de la principiul confidențialității schimburilor dintre avocat și clientul său conține în sine ei o garanție adecvată și suficientă împotriva abuzului”⁵. Analizând această concluzie a Curții, apreciem că ea pune în valoare necesitatea protejării secretului profesional din perspectiva intereselor clientului avocatului și că nu restrânge posibilitatea organelor de urmărire de a folosi convorbirea cu avocatul pentru tragerea la răspundere penală a acestuia din urmă, în măsura în care legislația permite acest lucru. În opinia noastră, legislația română nu ar putea permite folosirea probelor chiar și obținute incidental din discuțiile clientului cu avocatul său, întrucât probele obținute nu pot fi folosite în niciun proces penal, legea națională neadmițând excepția prevăzută de legislația franceză la care a făcut trimitere Curtea. În acest sens, dacă s-ar folosi împotriva unui avocat convorbirea sa cu propriul client, s-ar înfrânge art. 8 par. 2 Conv.EDO, întrucât ingerința nu ar fi prevăzută de lege.

În practica judiciară a organelor de urmărire penală române s-a observat practica ilegală de a cita, în calitate de martor, avocatul suspectului și de a-l audia în această calitate, ca urmare a interceptării comunicațiilor dintre acesta și suspect, în cadrul cărora acesta din urmă

¹ CEDO, cauza *Saknovskiy c. Rusia*, Hotărârea din 2 noiembrie 2010, §104; cauza *Gorbunov și Gorbachev c. Rusia*, Hotărârea din 1 martie 2016, §37, pe hudoc.echr.coe.int

² CEDO, cauza *Versini-Campinchi și Crasnianski c. Franța*, Hotărârea din 16 iunie 2016, §77, pe hudoc.echr.coe.int

³ *Ibidem*, §27.

⁴ *Ibidem*, §80.

⁵ *Ibidem*, §78.

solicita avocatului să preia un nou caz pentru acesta, ținând seama de existența unui raport contractual precedent. În concret, organele de urmărire penală au folosit acest pretext pentru a exclude avocații care realizau apărări efective în cauzele penale, contrar legii, în acest sens pronunțându-se instanțele naționale prin constatarea nelegalității interceptării comunicațiilor dintre suspect și avocat și audierii în calitate de martor a avocatului¹, respectiva încălcare fiind sesizată și de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului².

În ceea ce privește posibilitatea directă a avocatului de a contesta legalitatea măsurilor de supraveghere tehnică luate împotriva sa atunci când nu are nicio calitate procesuală în cauză, apreciem că sunt incidente explicațiile oferite într-o secțiune precedentă³ în care am tratat problema și din perspectiva respectării art. 8 Conv.EDO, remarcându-se cauza *Pruteanu c. România*.

În concluzie, interceptarea comunicațiilor dintre avocat și clientul său constituie atât o ingerință adusă vieții private a unei persoane în componenta secretului profesional al avocatului, cât și din perspectiva exercitării unei apărări efective, fiind obligatoriu ca legislația națională să prevadă proceduri speciale care să confere garanții suplimentare împotriva arbitrariului privind această măsură de supraveghere tehnică, în contextul folosirii sale în relație cu un avocat.

§2. Accesul la un sistem informatic asupra avocatului și calitatea de corespondență a datelor informatice în interpretarea Curții Europene a Drepturilor Omului

Întrucât dispozițiile art. 139 alin. (4) C.pr.pen. nu limitează măsurile de supraveghere tehnică ce pot afecta activitatea avocatului prin încălcarea sau restrângerea secretului profesional, apreciem că și un acces la un sistem informatic poate conduce la o asemenea restrângere. În acest sens, trebuie avută în vedere interpretarea extensivă a Curții în privința noțiunii de „corespondență”. Deoarece termenul de „corespondență” are un sens larg, în cadrul acesteia s-au inclus anumite componente ale sistemelor informatice ale avocatului, precum hard-diskurile⁴ obținute în urma perchezițiilor domiciliare realizate la domiciliul, dar și la sediul profesional al avocatului. În mod evident, în conținutul unui hard-disk nu pot fi regăsite decât date informatice.

Curtea a stabilit că intră în noțiunea extinsă de „corespondență” și sub incidența secretului profesional datele electronice⁵, însemnând, în general, fișiere electronice care au fost extrase din sistemul informatic al avocatului, prin copierea lor pe un suport de stocare al organelor de urmărire penală. Într-o altă cauză, Curtea a subliniat faptul că va constitui o încălcare a dreptului la corespondență, ca o componentă a dreptului la viață privată, și o încălcare a secretului profesional al avocatului efectuarea unui percheziții informatice asupra unui sistem informatic deținut de acesta⁶.

Din cele arătate mai sus, simpla natură a datelor informatice deținute de avocat este considerată ca fiind suficientă de către Curte pentru ca ele să constituie o corespondență între

¹ C. Ap. Oradea, încheierea pen. nr. 146/CCP din 21 decembrie 2015, nepublicată.

² CEDO, cauza *Mateuț c. România*, pe hudoc.echr.coe.int

³ V. *supra*, Titlul III, Capitolul VI.

⁴ CEDO, cauza *Petri Sallinen ș.a. c. Finlanda*, Hotărârea din 27 septembrie 2005, §71, pe hudoc.echr.coe.int

⁵ CEDO, cauza *Wieser și Bicos Beteiligung GmbH c. Austria*, Hotărârea din 16 octombrie 2007, §66-67, pe hudoc.echr.coe.int

⁶ CEDO, cauza *Robathin c. Austria*, Hotărârea din 3 iulie 2012, §39, pe hudoc.echr.coe.int

acesta și client și să fie protejate de secretul profesional. Din acest punct de vedere, nu contează procedeu probatoriu prin care ele se obțin, fiind importantă numai natura acestora. Ca atare, folosirea metodei speciale a accesului la un sistem informatic nu va fi legală împotriva unui avocat decât dacă există suspiciuni rezonabile că acesta pregătește sau a săvârșit o infracțiune, între aceasta din urmă și respectivele date informatice existând o legătură.

Datele informatice pot fi de orice natură și deținute de orice persoană pentru a fi protejate de secretul profesional, sub acest aspect, ele putând fi simple fișiere sau chiar e-mailuri deținute de o persoană pe un sistem informatic și care țin de relația acesteia cu avocatul său¹. În cauza citată, Curtea a statuat încălcarea art. 8 Conv.EDO prin aceea că a fost colectat un număr deosebit de mare de date informatice de la societățile percheziționate, în acestea existând și numeroase comunicări realizate cu avocați, precum și o disproporție între scopul urmărit și măsura impusă care a condus la încălcarea secretului profesional. Dacă, în cazul unei terțe persoane care poartă o corespondență cu avocatul său, există o limitare doar la informațiile respective, în situația în care sistemul informatic este al avocatului, apreciem că secretul profesional este strâns legat de toate informațiile conținute și astfel ar trebui să fie just apreciate motivele care impun luarea unei asemenea măsuri și o serioasă analiză de proporționalitate pentru realizarea accesului la un sistem informatic.

§3. Supravegherea audio sau video a interacțiunilor dintre client și avocat la sediul cabinetului

Una dintre garanțiile pentru protejarea secretului profesional al avocatului constă în regimul excepțional al desfășurării de activități de urmărire penală la sediul său profesional. Ținând seama că desfășurarea activității profesionale nu se realizează numai la sediul instanțelor, ci mai ales la sediul profesional, protejarea secretului profesional va viza două aspecte: *i*) protejarea secretului profesional al lucrărilor avocatului de la sediul profesional și *ii*) protejarea secretului profesional al conversațiilor și întâlnirilor care au loc la sediul profesional.

În ceea ce privește secretul profesional al lucrărilor avocatului, acesta privește protejarea sa împotriva ingerințelor care pot fi aduse prin intermediul procedeele probatorii, precum perchiziția sediului profesional al avocatului, situație în care pot fi controlate lucrările acestuia în privința mai multor clienți. O atare situație, care aduce o maximă ingerință vieții private, nu va fi analizată în prezenta secțiune, întrucât nu prezintă relevanță prin raportare la supravegherea tehnică. Cu toate acestea, simpla pătrundere pentru instalarea sau deinstalarea de mijloace tehnice de supraveghere (în sensul supravegherii video, audio sau prin fotografiere în spații private) va fi tratată tot sub aspectul aceleiași forme de ingerință, dar cu mențiunea că o sa fie una opțională raportată la mijloacele concrete prin care se poate realiza o astfel de supraveghere².

A doua problemă o constituie însăși supravegherea tehnică a cabinetului avocatului, prin instalarea dispozitivelor tehnice de captare a sunetelor și a imaginilor, aceasta constituind, potrivit legislației naționale, o supraveghere video, audio sau prin fotografiere, prevăzută de art. 138 alin. (1) lit. b) C.pr.pen.

¹ CEDO, cauza *Vinci Construction și GTM Génie Civil et Services c. Franța*, Hotărârea din 2 aprilie 2015, §69, pe hudoc.echr.coe.int

² Nu va fi necesară pătrunderea pentru realizarea unei supravegheri audio, sunetele putând fi captate prin mijloace tehnice, precum folosirea unor microfoane speciale îndreptate spre geamul cabinetului, ori prin folosirea sistemelor informatice din dotarea cabinetului pentru înregistrarea activităților desfășurate acolo (de pildă, o cameră de înregistrare video montată în interior).

Conceptul de „domiciliu” în sensul art. 8 par. 1 Conv.EDO se va extinde și asupra sediului unui cabinet de avocatură sau a unei societăți de avocatură, orice pătrundere în acestea fiind considerată o ingerință adusă vieții private¹. După cum s-a statuat și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, încălcarea secretului profesional al avocatului prin percheziționarea sau numai pătrunderea în spațiul cabinetului se poate face numai atunci când există suspiciunea că avocatul a comis sau pregătește comiterea unei infracțiuni, o astfel de măsură neputând fi exercitată doar în vederea obținerii de probe cu privire la clienții avocatului². Astfel, spre deosebire de situația interceptării comunicațiilor avocatului, care poate avea caracter accidental, în cazul percheziționării sediului avocatului, vom avea o încălcare voită a secretului profesional, care trebuie limitată la scopul unic de a trage la răspundere penală avocatul.

În ceea ce privește desfășurarea de activități la sediul avocatului, acestea trebuie să fie efectuate cu respectarea unor garanții procedurale speciale referitoare la secretul profesional și numai în situația în care există o suspiciune credibilă cu privire la participarea avocatului în săvârșirea unei infracțiuni. Legea română nu include suficiente garanții în privința măsurilor de supraveghere tehnică ce pot fi utilizate împotriva unui avocat, fiind prevăzute aceleași condiții de autorizare ca în cazul supravegherii unei alte persoane. Alături de acest neajuns, trebuie să menționăm imposibilitatea procedurală a contestării măsurii luate împotriva avocatului și de a obține distrugerea datelor rezultate din supraveghere³ și lipsa unei notificări a decanului baroului din care face parte despre o asemenea măsură⁴.

Ș4. Supravegherea audio sau video a interacțiunilor dintre client și avocat la locul de detenție

Pentru apărarea drepturilor unei persoane aflate în stare de detenție – atât preventivă, cât și ca urmare a executării unei pedepse privative de libertate –, acestea i se permite să ia contact cu avocatul său prin orice mijloc – oral, telefonic sau în scris. Acest drept se aplică atât în cazul avocatului deja angajat, cât și în cazul avocatului care urmărește să angajeze cauza persoanei deținute⁵. Dreptul de a se consulta cu persoana pe care o apără, în condiții de confidențialitate, nu va reprezenta doar un drept care cade sub incidența art. 8 Conv.EDO, ci și unul care cade sub incidența art. 6 par. 3 Conv.EDO, numai prin comunicarea liberă și confidențială dintre avocat și client putând fi asigurată efectivă exercitare a dreptului la apărare.

În cauza *Altay c. Turcia (nr. 2)*, Curtea a stabilit că va constitui o ingerință adusă dreptului la viață privată – prin raportare la respectarea secretului profesional – prezența obligatorie a unei persoane din cadrul unei autorități publice la interacțiunile personale dintre avocat și client. În esență, reclamantul fusese condamnat la detențiune pe viață pentru subminarea ordinii constituționale a Turciei, în timpul detenției sale primind corespondență din partea avocatului său, inclusiv cărți sau reviste percepute de instanța națională ca neavând relevanță în apărarea persoanei. Ca o consecință, autoritățile naționale au impus ca fiecare întrevedere

¹ CEDO, cauza *Buck c. Germania*, Hotărârea din 28 aprilie 2005, §31-32; cauza *Niemietz c. Germania*, Hotărârea din 16 decembrie 1992, §30-33, pe *hudoc.echr.coe.int*

² CEDO, cauza *Smirnov c. Rusia*, Hotărârea din 7 iunie 2007, §46-47 și §49, pe *hudoc.echr.coe.int*

³ CEDO, cauza *Heino c. Finlanda*, Hotărârea din 15 februarie 2011, §45, pe *hudoc.echr.coe.int*

⁴ *Gh. Mateuț*, Unele considerații privind garantarea secretului profesional al avocatului în lumina noului Cod de procedură penală, în op. cit., p. 426.

⁵ CEDO, cauza *Schönenberger și Durmaz c. Elveția*, Hotărârea din 20 iunie 1988, §29, pe *hudoc.echr.coe.int*

dintre persoana aflată în stare de detenție și avocatul său să se desfășoare numai în prezența unei persoane desemnate din cadrul penitenciarului. O atare situație reprezintă o ingerință adusă vieții private a unei persoane, întrucât împiedică posibilitatea ca aceasta să ia decizii informate care să privească viața sa¹. În plus, în cazul corespondenței scrise, Curtea a stabilit că nu se poate delimita în mod absolut ce documente sau înscrisuri pot reprezenta o comunicare în legătură cu apărarea și una cu caracter general², situație aplicabilă cu atât mai mult în împrejurarea în care comunicarea are loc față în față³. Or, din cele relevate de Curte, nu este permisă prezența unei persoane la discuțiile dintre client și avocatul său, astfel încât acestea să poată fi auzite și cunoscute în mod nemijlocit, situație în care va fi încălcat dreptul la viață privată prin neasigurarea cadrului în care poate exista secretul profesional.

Numai în măsura în care întâlnirile dintre avocat și client rămân confidențiale, se poate considera că este protejat și dreptul la apărare al persoanei acuzate, în sensul art. 6 par. 3 Conv.EDO, fiind interzise imixtiunile organelor de urmărire penală⁴. În măsura în care nu s-ar asigura această confidențialitate, asistența juridică și-ar pierde din utilitate⁵. În acest sens, supravegherea convorbirilor nu poate avea loc fără o ingerință adusă și dreptului la apărare⁶, Convenția interzicând autorităților de a percepe conținutul conversației prin ascultarea acesteia⁷, nu neapărat acțiunile concrete care au loc între avocat și persoana aflată în locul de detenție⁸. Nu vor fi permise acțiuni, precum verificarea documentelor prezentate de către avocat clientului în timpul întâlnirilor sau ca acesta să fie percheziționat cu privire la tipul documentelor sau înscrisurilor pe care le are asupra sa la momentul la care își consultă clientul aflat în detenție⁹, întrucât acestea ar face parte și din obiectul comunicării dintre cele două părți¹⁰.

Interacțiunea dintre client și avocatul său nu poate face obiectul unei supravegheri tehnice a conținutului conversațiilor atunci când aceasta are loc într-un spațiu de detenție, fiind protejată în mod absolut comunicarea dintre aceștia atunci când are loc față în față și contactul fizic nu poate fi restricționat. În ceea ce ne privește, perspectiva Curții în materia confidențialității discuțiilor personale dintre client și avocat desfășurate la locul de detenție conduce la interzicerea absolută a oricărei forme de supraveghere tehnică prin care s-ar putea cunoaște conținutul conversației purtate între client și apărătorul său. Sub acest aspect, legislația română a consacrat acest principiu în cuprinsul art. 89 alin. (2) C.pr.pen., în care se arată că: „persoana

¹ CEDO, cauza *Altay c. Turcia* (nr. 2), Hotărârea din 9 iulie 2019, §49-50.

² CEDO, cauza *Campbell c. Marea Britanie*, Hotărârea din 25 martie 1992, §48.

³ *Ibidem*, §51.

⁴ CEDO, cauza *Beuze c. Belgia*, Hotărârea din 9 noiembrie 2018, §133, pe *hudoc.echr.coe.int*

⁵ CEDO, cauza *Lanz c. Austria*, Hotărârea din 30 aprilie 2002, §50; cauza *S. c. Elveția*, Hotărârea din 28 noiembrie 1991, §48; cauza *Brennan c. Marea Britanie*, Hotărârea din 16 octombrie 2001, §58, pe *hudoc.echr.coe.int*

⁶ CEDO, cauza *Rybacki c. Polonia*, Hotărârea din 13 aprilie 2009, §56; cauza *Öcalan c. Turcia*, Hotărârea din 12 mai 2005, §135, pe *hudoc.echr.coe.int*

⁷ CEDO, cauza *Sakhnovskiy c. Rusia*, Hotărârea din 2 noiembrie 2010, §97; cauza *Castraveț c. Moldova*, Hotărârea din 13 martie 2007, §49, pe *hudoc.echr.coe.int*

⁸ Conform art. 62 alin. (3) din Legea nr. 254 din 19 iulie 2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, „consultarea cu avocatul, ales sau din oficiu, se face cu respectarea confidențialității vizitei, sub supraveghere vizuală”. Supravegherea vizuală va permite numai împiedicarea transferului de bunuri interzise și asigurarea siguranței persoanelor în cursul vizitei.

⁹ CEDO, cauza *Khodorkovskiy și Lebedev c. Rusia*, Hotărârea din 25 iulie 2013, §641, pe *hudoc.echr.coe.int*

¹⁰ În mod evident, anumite reglementări trebuie să fie impuse pentru siguranța penitenciarului, inclusiv respectarea legii în privința obiectelor interzise a fi primite, cumpărate, păstrate și folosite de deținuți, cuprinse în Anexa nr. 2 a Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013, adoptat prin H.G. nr. 157/2016.

*reținută sau arestată are dreptul să ia contact cu avocatul, asigurându-i-se confidențialitatea comunicărilor, cu respectarea măsurilor necesare de supraveghere vizuală, de pază și securitate, fără să fie interceptată sau înregistrată convorbirea dintre ei. Probele obținute cu încălcarea prezentului alineat se exclud*¹. După cum rezultă din cuprinsul legislației naționale, aceasta se va aplica nu numai întrevederilor personale dintre client și avocat, dar și convorbirilor telefonice purtate cu acestea, sens în care este relevant termenul de „interceptare” folosit de legiuitor.

Secțiunea a 2-a. Limitele autorizării supravegherii tehnice față de avocat în legislația națională

Legiuitorul român a prevăzut anumite limitări în privința posibilității folosirii probelor obținute din supravegherea tehnică a unei persoane atunci când ele privesc raporturile dintre aceasta și avocatul său. În același timp, se prevede și o posibilitate a informării avocatului despre aceasta de către judecătorul de drepturi și libertăți.

În jurisprudență s-a susținut că dispozițiile art. 139 alin. (4) C.pr.pen. sunt menite să asigure apărarea efectivă a clientului avocatului, și nu a avocatului, opinie cu care nu putem fi de acord¹. Interdicția supravegherii raportului profesional dintre client și avocat apără și avocatul, ca garant al exercitării efective a dreptului la apărare, ținând seama că un avocat va avea mai mulți clienți, iar o supraveghere tehnică îi poate afecta prestigiul profesional, dar și relațiile cu ceilalți clienți, care nu fac obiectul supravegherii tehnice.

Mai înainte de a trece la analiza legii procesuale penale, menționăm că secretul profesional al avocatului cunoaște o reglementare proprie în Legea nr. 51/1995², în care, la art. 34 alin. (3), se arată că: *„nu vor putea fi ascultate și înregistrate, cu niciun fel de mijloace tehnice, convorbirile telefonice ale avocatului și nici nu va putea fi interceptată și înregistrată corespondența sa cu caracter profesional, decât în condițiile și cu procedura prevăzute de lege*”. Legea avocaturii nu reglementează în mod complet măsurile de supraveghere tehnică, legiuitorul omițând înregistrările în mediu ambiental, precum și accesul la un sistem informatic (decât dacă acceptăm, prin corespondență, sensul pe care îl are Convenția Europeană a Drepturilor Omului). Într-un mod cu totul neadecvat, legiuitorul mai include o copie a art. 139 alin. (4) C.pr.pen. pentru ca, în situația în care s-ar modifica Codul de procedură penală, să avem un paralelism legislativ complet și un conflict între Legea nr. 51/1995 și Codul de procedură penală. Era preferabil că Legea nr. 51/1995 să conțină garanții suplimentare față de Codul de procedură penală, pentru a proteja de abuzuri profesia.

În ceea ce privește dispozițiile incidente din cuprinsul Codului de procedură penală, potrivit art. 139 alin. (4) C.pr.pen., *„raportul dintre avocat și persoana pe care o asistă sau o reprezintă nu poate forma obiectul supravegherii tehnice decât dacă există date că avocatul săvârșește ori pregătește săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la alin. (2). Dacă pe parcursul sau după executarea măsurii rezultă că activitățile de supraveghere tehnică au vizat și raporturile*

¹ ICCJ, s. pen., încheierea nr. 155 din 3 iunie 2015, publicată în V.-I. Pușcașu, C. Ghigheci, Codul de procedură penală adnotat, vol. 1, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 342. În respectiva cauză, clientul a fost cel care a realizat o înregistrare cu avocatul său, mai apoi organele de urmărire penală ridicând înregistrarea. Înregistrarea a fost folosită pentru formularea unor acuzații împotriva avocatului.

² Legea nr. 51 din 7 iunie 1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (republicată în M. Of. nr. 440 din 24 mai 2018).